

Derewol Iburaninkee6e

Haala Puddirka

Derewol Iburaninkee6e e woodi nafuwe mawdo der Alkawal Kesal. Binnudo derewol 7ol batay inne mum, ko baaweten ko bati tan woni, o laati nun Yahuduujo goondindo Yeesu, woliine maami-raa6e men nun hollata dum. Oo anni Alkawal Kiinjal puy, accu du dow golle Leewinkee6e. Diga seede6e linjiila arandee6e nun o nani linjiila.

Yahuduu6e goondin6e Yeesu hande makko nun o wannani, kam6e o baddata. Bee laatii him6e tawaa6e der eklesiya ka o anni, go oo yidi beraago 6e, dum 6ooyataa. Liinyoo6e dewte e miili eklesiya Roma, der leydi Italiya nun o wannani derewol 7ol. Gam Roma nun him6e arti nani haala derewol 7ol, diga e derewol 7ol Kelema mo Roma winni der duu6ol 95 yahugo 96 6aawo Almasiihu rimaa.

Toora batanaaka der don e laatii toora ka Kolodu laamiido toori Yahuduu6e goondin6e Yeesu der duu6ol 49 6aawo Almasiihu rimaa. O riiwi Yahuduu6e goondin6e jaka duu6i sedda diga Roma.

Dum nandi hande derewol 7ol winnaama hakkune duu6ol 60 yahugo 64 6aawo Almasiihu rimaa.

Binnudo derewol 7ol, wannii 7ol gam semmidingo 6e o wannani. Dum nandi bo hande 6e o wannani e tawaa der toora mawka. O wannanii 6e, gam to 6e boppu goondinki.

Der derewol makko, o hollii 6e no Yeesu e 6uri malaykaa6e, e Muusa, e Yosuya, e Limaamiibe 6e

Alkawal Kiinṅal. Dum don fu, e hollita no 6e o win-nani e yiduno wittugo der tawaanṅal Yahuduube dow sujidango Alla. O hollii 6e, no sadaka Almasiihu wadi de woore, e yiyam mum heyii faa e baadey.

O semmidinii 6e e hollugo 6e goondinki himbe arandeebe. O batii 6e, 6e tigga Almasiihu gite, gam kanko nun laatii misaalu munyal.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala pudfirka, 1.1-3
2. Almasiihu e 6uri malaykaa6e mawnugo, 1.4-2.18
3. Almasiihu e 6uri Muusa e Yoosuwa mawnugo, 3.1-4.13
4. Limaamaaku Almasiihu e 6uri limaamaaku fu, 4.14-7.28
5. Alkawal Almasiihu e 6uri alkawalji fu, 8.1-9.28
6. Yiyam Almasiihu e 6uri kiiseteedi fu nafuwe, 10.1-31
7. No goondinki 6uriri huune fu, 11.1-12.25
8. Haalaaji cakitiidi, 13.1-25.

Alla baddii himbe diga e Biddo mum

¹ Diga ko 6ooyi, Alla baddiino kaakiraa6e meeden de duuddum, e laabi feere feere. O baddii 6e diga e annabiibe. ² Amma der nyalaade cakittiide dee do, o baddii en diga e Biyiiko. E makko Alla tagiri duuniyaaru e kammu. Kanko nun bo Alla su6i laatoo donoowo huune fu. ³ Kanko nun laatii jayṅol jalboowol, kollitoowol tedduṅal Alla, e no Alla laatii e goonja. Oo jogii huune fu diga e haala makko gooduka baawde.

Baawo o laabini hakkeji himbe, o joodake dow kammu, to nyaamo Alla mawdo, mo teddujal.

Biddo e buri malaykaa

⁴Biddo e burii malaykaaɓe manɗu, kan wadi Alla hokki mo inne burune inde maɓɓe. ⁵ Malaykaajo moy nun Alla meedi ko wi'i:

«An laatii Biddo am,
hanne min nun laatii Baaba maa✧?»
Moy o wi'i kade:

«Mi laatanto mo Baaba,
kanko bo, o laatanoo am Biddo✧?»

⁶ Kade bo, no o liloyta Afo makko e duuniyaaru, o wi'i:

«Malaykaaɓe Alla fu sujidana mo✧.»

⁷ Dow malaykaaɓe bo Alla wi'ii:

«Oo gollira malaykaaɓe makko hande keni,
o wadii be jagganoo mo hande delle yiite✧.»

⁸ Amma dow Biddo, o wi'i:

«Laamu maa, an Alla, wonoo faa abada!
A laamoranto himbe maa e sawru foonniitaare.

⁹ Aa yidi foonniitaare, aa wanyi ko halli,
gam majjum, Alla maada subu ma, wuju maa nebbam seyo

buruɗo no wondaɓe e maada✧.»

¹⁰ O wi'i kade:

«Joomiraawo, diga fuddoode, an tagi leydi,
juude maa tagi kammu.

¹¹ Dum fu, dum halkan, amma an, a tabbitinto,
dum fu, dum hiiddan hande kolte,

¹² a taggan dum hande toggoore,
dum waylitinte, hande kolte.

✧ 1:5 Jabuura 2.7 ✧ 1:5 2 Samuyiila 7.14 ✧ 1:6 Tokkitaaki
Tawreeta 32.43 ✧ 1:7 Jabuura 104.4 ✧ 1:9 Jabuura 45.7-8

Amma an, a waylitintaako.
Duubi maa bo heennyataa✧.»

¹³ Alla meeday ko wi'i malaykaaajo gom:

«Jooda nyaamo am
gam mi wada wanyube maa laatoo jaabirdum
koyde maa✧.»

¹⁴ Malaykaaabe fu laati nun ruuhuuji jaggantoodi
Alla, oo lila di gam di gollanoo ronoobe kisidam.

2

To en jeebee kisidam

¹ Gam majjum, e haani kakkilanen puy ko nanuden, gam to en boddodee laawol. ² Haala ka Alla hokki diga e malaykaaabe goondii. Woofube e saliiabe dwtanaago ka fu, heban kiita kaa do haanani be. ³ To non noy dadirten, to en jeebake kisidam mawdam hande dam do? Joomiraawo nun arti batango kisidam dam, den nanube tabbitinanii en dam. ⁴ Alla semmidinii seedaaku maabe e wadugo maaneeji, e kaaydiniidum, e kaayefiiji feere feere. Alla hollitii dum bo e seenango be Ruuhu Ceniido hande no o yidiri.

Yeesu laatake neddo gam hisina himbe

⁵ Alla hokkay malaykaaabe be laamano duuniyaaru garoowu nu batanten. ⁶ Goddo batii nokkun der Dewtere, wi'i:

«Ume neddo laatii faa ciwtoraa dum?
naa bii-aadama ko paaledaa dum?»

⁷ A leesinii mo wakkati sedda ley malaykaaabe,
a meelii mo teddujal e manju.

⁸ A yowii huune fu ley koyde makko✧.»

No Alla yowani mo huune fu, edum holla no goddum horaaki ko o yowanay mo junjo. Jooni en ji'ataa taw no o yowanii mo kujje fu junjo.

⁹ Amma een ji'a Yeesu leesinanoodo wakkati sedda ley malaykaabe, jooni o meelinaama teddujal e manju. Gam ume? Gam o toorake, o maayi. Hande non, sabbu moyyere Alla, o maayiranii himbe fu. ¹⁰ Dum fottanii Alla tagudo huune fu, e mo gam mum huune fu woni, yaara himbe duubbe be keba teddujal. Dum fottanii mo bo, o yottina Yeesu mabbitindo laawol kisidam, o laato kebbudo diga e tooraaji.

¹¹ Gam laabinoowo, e laabinteebe fu yiwii diga e baaba gooto. Kan wadi o sentay noddugo be banniraaabe. ¹² O wi'ii:

«Mi batan banniraaabe am inne maa, mi maantete caka jama'aare maa✧.»

¹³ O wi'ii kade:

«Mi yowan hoolaare am fu dow Alla.»

Kade bo, o wi'i:

«Mi nani, min e biibe be Alla hokkimmi✧.»

¹⁴ Hande no biibe woodiri bannu e yiyam, hande non Yeesu bo ettiri bannu, laatii hande mabe. O wadii dum gam diga e maayde makko, o halka baawde laamaniido maayde, waato Seydan.

¹⁵ Diga e majjum o rindini laatii be maccu be der gonki mum fu, gam be kuliino maayde. ¹⁶ Gam een anni, malaykaabe bane Yeesu wari wallugo, amma laatii be lenyol Iburahiima nun. ¹⁷ Gam majjum, e haani o nanda e banniraaabe makko

---

✧ 2:8 Jabuura 8.5-7 ✧ 2:12 Jabuura 22.23 ✧ 2:13 Esaaya 8.17-18

der huune fu. Hande non o laatorii hooreejo Limaamiibe mo endam, koolaado der golle Alla, gam o moyta hakkeji jama'aare. ¹⁸ Kanko e hoore makko o tooraama, o jarbaa. Gam majjum, o waawan wallugo jarbaa6e.

3

Yeesu e 6uri Muusa

¹ Banniraa6e goondin6e, onon 6e Alla noddii, gattee hakkiilo mon dow Yeesu. Alla liloyi mo gam o laato hooreejo Limaamiibe dow goondinki meeden ki ceedotoden. ² O laatake koolaado yeeso Alla cubudo mo, hande no Muusa laatorii koolaado der suudu Alla fu. ³ E goonja, Yeesu e 6uri Muusa teddujal, hande no mahoowo 6uriri suudu 6ol o mahi teddujal. ⁴ Gam suudu fu e woodi mahudo dum, amma mahudo huune fu woni Alla. ⁵ Muusa laatike koolaado der suudu Alla fu, hande jaggiido, oo seedanoo ko batanoytee. ⁶ Amma Almasiihu laatike koolaado der suudu Alla hande 6iddo. Enen laatii 6e suudu makko to en tinnake een koolii, een tabbitini ko jurortoden faa heennyitirde.

Naatugo der siwtaare Alla

⁷ Gam majjum, Ruuhu Ceniido wi'i:
«Hanne, to on nanii daane Alla,
⁸ to on joorinee 6erde moodon
hande no kaakiraa6e moodon wadunoo,
no 6e ummanii Alla*,
⁹ 6e jarbii mo der ladde haro.
Alla wi'i, ton 6e jarbii am, 6e poonnimmi,
baa no 6e ji'ii golle de gadumi jaka duubi lasoy didi.

---

* **3:8** Him6e Isira'iila ummanii6e Alla e annabi Muusa wi'i, wittan leydi Misira.

10 Gam majjum, mone am ummii dow himbe jaa-manuuru nu,

bi'umi: “Wakkati fu, berde maβbe e majji, be annaa laabi am!”

11 Gam majjum, mone am ummii, kuniimi, bi'umi: “Be naatataa der siwtaare am pay[☆].”»

12 To non, banniraaβe, kakkilee, gam to goddo moodon woodu berne hallune, dulla goondingo, woddodoo Alla mo yonki. 13 Amma baajontiree nyalaane fu, faa dum wi'ee «hanne» gam to hakke majjin goddo moodon, yoorina berne mum. 14 To en jogake hoolaare men arandeere e semme faa heennyitirde, den en laatike hawtuβe e Almasi-ihu.

15 Hande no Dewtere wi'i: «Hanne, to on nanii daane Alla, to on joorinee berne mon hande no kaakiraaβe moodon wadunoo, be ummanii Alla»

16 Bey nun nani daane Alla, go be ummanii mo? Kambe woni wurtiiβe diga leydi Misira fu, be Muusa ardanii fu! 17 Bey nun mone Alla ummii dow muudum faa duubi lasoy didi? Kambe woni waduβe hakke, go maayi der ladde haro. 18 Bey nun o hunanii be naatataa der siwtaare makko? Kambe woni saliiβe dwtanaago mo. 19 En ji'i, be baaway naatugo der siwtaare nen gam be goondinay.

4

1 Alla haβbanii en alkawal naatugo der siwtaare mum. To non, sey kulen, gam to goddo moodon miilu sakitake, dullii naatugo der mayre. 2 Gam

☆ 3:11 Jabuura 95.7-11

enen bo, en baajaama linjiila hande kaakiraabe men. Amma, ka be nani nafay be, gam no be nani, be goondinay. ³ Amma enen goondinbe, en naatan der siwtaare ne Alla batani, hande no o wi'i:

«Mi hunake e mone bi'umi:
“Be naatataa der siwtaare am pay✧!”»

Nani bo Alla heennyi wadugo golle mum diga o tagi duuniyaaru. ⁴ Bataama kade nokkun der Dewtere, dow nyalaane jeedidawre, wi'aa: «Alla siwtake wadugo golle mum fu der nyalaane jeedidawre✧.» ⁵ O wi'i kade der nokkuure wonne: «Be naatataa der siwtaare am pay✧.»

⁶ Artube nani linjiila naatay der siwtaare nen, gam be dowtaaki. Amma wobbe waawan ko naati kade. ⁷ Gam majjum, Alla resii nyalaane wonne kade, o noddi ne «hanne» o batanii ne baawo duubi duuddi, diga e hunnuko Dawda, o wi'i: «Hanne, to on nanii daane Alla, to on joorinee berde moodon✧.»

⁸ To Yosuya hokkiino be siwtaare, Alla batantaano kade siwtaare wonne baawo nii. ⁹ To non, nyalaane siwtaare e horanii kade himbe Alla. ¹⁰ Gam naatudoo der siwtaare Alla, siwtoto e golle mum kanun bo, hande no Alla siwtorii e de mum. ¹¹ Gam majjum, en tinnee naaten der siwtaare Alla. To goddo tokku misaalu dullere dowtaare himbe Isira'iila, yana.

¹² Haala Alla e woodi yonki, eka woodi semme. Kaa buri kaafahi kiye fu, belnaaki becce didi welugo. Kaa naata faa der, ka seenna yonki e ruuhu, jokkule e busam. Eka hiitoo maatirdum, e miilooji

✧ 4:3 Jabuura 95.11 ✧ 4:4 Laatanooji 2.2 ✧ 4:5 Jabuura 95.11

✧ 4:7 Jabuura 95.7-8

6erne. ¹³ Walaa fu ko tagaa, ko suudanii Alla, huune fu laabi e gite makko. Kanko jottinoyten ko gaduden fu.

Yeesu e buri hooree6e Limaamiibe

¹⁴ Een goodi hooreejo Limaamiibe mawdo jottiido to Alla dow kammu, kanko woni Yeesu, Biddo Alla. Gam majjum, sey jogoden e berde goote goondinki meeden ki ceedotoden. ¹⁵ Een goodii hooreejo Limaamiibe baawoowo endago en der tampe meeden. Gam kanko e hoore makko o jaribaama der huune fu hande no meeden, amma o waday hakke. ¹⁶ Gam majjum, en battee kittaal Laamaare Alla nal moyyere e hoolaare, gam keben endam, e moyyere, de gooduden bukaata ballal fu.

5

Hooreejo Limaamiibe mo yurmeene

¹ Hooreejo Limaamiibe fu, subete nun caka himbe, o gollanoo Alla gam ma66e, o yaara dokke e kiiseteedi yeeso Alla gam ikkingo hakkeji. ² O waawan faamugo 6e walaa annal e majju6e, gam kanko e hoore makko oo laatii tampudo der becce fu. ³ Gam sabbu tampere nen nun haani o wada kiiseteedi ikkinooji hakke, hinaa gam jama'aare tan, amma gam hoore makko bo. ⁴ Goddo waawataa ko hokki hoore mum teddujal laataago hooreejo Limaamiibe. Amma Alla nun noddata joomum hande no o noddiri Haruuna.

⁵ Non bo dum laatii e Almasiihu, kanko bane hokki hoore makko teddujal laataago hooreejo Limaamiibe. Alla nun hokki mo dum, de o wi'i:
«An laatii Biddo am,

hanne min nun laatii Baaba maa✧.»

⁶ O wi'i nokku kade:

«A laatike Limaamiijo faa e baade
hande no Malkisadaka✧.»

⁷ Wakkati Almasiihu wonunoo e duuniyaaru, o eelii Alla, o eelitii, e bojji mawdi, e gondi, gam Alla hisina mo diga maayde. Alla bo toon-take mo, gam oo woodi kulol Alla. ⁸ Baa no oo laatii Biddo Alla, tooraaji makko ekkitinii mo dowtaago. ⁹ Alla laatirii mo kebbudo, gam majjum o laatanii downtaniibe mo fu daliila kisidam tabitiidam. ¹⁰ Alla subii mo, wadi mo hooreejo Limaamiibe hande no Malkisadaka.

En kakkilee to en boppee goondinki

¹¹ Dow haala kaa do, emen goodi haalaaji duuddi, e kujje cadude faamingo, gam on paa-mataa law. ¹² E haanunoo oon laatii janninoobe diga dum booyi, amma faa jooni oon goodi bukaata jannineego puddirdum der haala Alla. Haanuno oon nyaama nyaamdu tekkunol, amma faa jooni, kosam nun musinton. ¹³ Musinoowo fu, waawataa suttontirgo haala foonnitaare, gam o laati nun suka. ¹⁴ Amma, mawbe, woowinbe hakkillo mum suttontirgo ko woodi e ko halli nun nyaamdu tekkunol wonani.

6

¹ Gam majjum en accee ekkitaago ekkitinol leesunol dow Almasiihu. En jahee yeeso e ko hebbi. To en daddee dadda kesa, hande jon: tubugo golle jaayde, e goondingo Alla, ² e ekkitinooje dow batisi, e yowugo himbe juude, e pintol

✧ 5:5 Jabuura 2.7 ✧ 5:6 Iburaninkee6e 7.1-10

maaybe, e kade kiita duumiika. ³ En jahee yeeso, kanjum en gadan dum, to Alla jabii.

⁴ Daaree haala himbe wittube der gonki mum kiikki. Be kebiino jaynol Alla. Be mettii dokkal yiwunjal dow, go be kebi gedu e Ruuhu Ceniido.

⁵ Be mettii haala Alla geeta, e baawde jaamanuuru warooru, ⁶ e non fu, go be bitti baawo. Wadataako be bittinee be tuuba kade. Gam dum laatii hande kambe e ko'e maabe, bee tigga kade Biddo Alla dow leggal palaanal, bee jawna mo yeeso himbe fu.

⁷ To leydi e yara diyam toboojam de duuddum, nii fudinana aawudo awdi geeri, den ni hebuwa don barke Alla. ⁸ Amma to gi'e, e tuppe nun ni fudinta, sey ni woppee, booyataa ko ni yaa'ee, ko sakitoytoo fu, sey ni sunnyee yiite.

⁹ Onon, banniraabe am yidaabe, baa to emen bata hande non, emen anni oon darii dow laawol boodunol, nol kisidam. ¹⁰ Gam Alla laataaki mo fonnitaaki. O yeggitintaa gadu mon, e yidde ne kollitindon gam inne makko. On kollitii yidde nen e golle de gadudon, e de gadoton faa hanne gam himbe Alla. ¹¹ Amma emen jidi moy moodon fu hollita iri anniya kaa don faa heennyitirde, gam kebon ko kedidon. ¹² To on laatee ciywaakuube, amma yemminee goondinki e munyal himbe heboobe donnu nu Alla habbi alkawal mum diga e goondinki.

¹³ No Alla habbanta Iburahiima alkawal, e hoore makko o hunorii, gam o waawataa ko hunorii burudo mo mannu. ¹⁴ O wi'i: «E goonja, mi barkidinte, mi duudinan lenyol maa*!» ¹⁵ Hande

✧ 6:14 Laatanooji 22.16-17

non Iburahiima munyiri, o he6i ko Alla ha66ani mo alkawal. ¹⁶To him6e e hunoo, 6ee kunoro inne 6urdo 6e manŋu. Hunayeere nen nun tabbitinta haala, ikkina jeddi fu. ¹⁷Non bo, no Alla yidi hol-lugo ronoo6e alkawal mum e 6urudum laa6ugo, no ka o resi waylitintaako pay, o wadii dum e hunayeere. ¹⁸To non, kujje didi woni waylitintaako, de Alla waawataa ko fewi dow mum, kanje woni: hunayeere e alkawal. Kanjum semmidinta 6erde men, enen accoy6e huune fu, go kooliden ko bi'aden. ¹⁹Hoolaare nen e laatani en hande tiggere laana diyam, tiggaane ne dimmataako gam yonkiiji men. Ne yahii faa 6aawo wudere wirnirde nokkuure 6urune fu senaago. ²⁰Don nun Yeesu arti naatani en, o laatani en hooreejo Limaami6e faa e baadey, hande no Malkisadaka.

7

Limaamiijo bi'eteedo Malkisadaka

¹ Malkisadaka on laati nun laamiido siire wi'eteene Salaam. Oo laatii bo Limaamiijo Alla towudo. Wakkati Iburahiima wartata diga konu ŋu o jaalii laami6e, den Malkisadaka fotti e makko, barkidini mo[☆]. ²Kanko nun Iburahiima hokki jakka huune fu. Ko inne Malkisadaka fillitii woni: «Laamiido fonnitaare», kade bo, oo laatii laamiido Salaam, waato «laamiido jam.» ³O woodaa Baaba, dum bo inna, o woodaa bo kaakiraabe. O woodaa fuddoode, o woodaa timmoode. O nandinaama e Biddo Alla, oo laatii Limaamiijo faa e baadey.

☆ **7:1** Laatanooji 14.17-20

4 Daaree no tedduŋal Malkisadaka foti mawnugo, faa Iburahiima maama meeden hokki mo jakka ko he6i diga konu. 5 Limaamiibe yiw6e e lenyol Leewi, kam6e nun tawreeta hokki laawol ja6ugo jakka to Isira'iilaabe, banniraabe ma66e, baa no kam6e bo 6e yiwii e Iburahiima hande ma66e*. 6 Amma Malkisadaka mo jeyaaka der lenyol Leewi, ja6ii jakka to Iburahiima, o barkidini ke6udo alkawalji Alla. 7 Nani bo, jeddi walaa, barkidindo e 6uri barkidinaado manŋu. 8 Dow wecco arano, Limaamiibe ja6oo6e jakka laati nun him6e maayoo6e. Amma dow wecco dida6o, Malkisadaka ceedanaado e wuuri nun ja6i ka. 9 En baawan ko wi'i Leewi ja6oowo jakka, hokkii ka diga e Iburahiima. 10 Gam Leewi rimaakano taw, go Malkisadaka fotti e maamiiko Iburahiima.

11 Der tawreeta ka Isira'iilaabe hokka, 6e lenyol Leewi nun haani su6ee laato Limaamiibe. To golle limaamaaku Leewinkee6e e hebbuno, Limaamiijo god6o hande Malkisadaka bukaakano wara, laato mo lenyol Haruuna bane. 12 To golle limaamaaku waylitake, doole sariya bo waylitoo. 13 Mo haala kan wondanaa laati nun mo lenyol feerewol, mo him6e lenyol mum gollaakino da6ey to hirsirde. 14 Him6e fu e anni no Joomiraawo meeden yiwii diga e lenyol Yahuuda. Lenyol ŋol, Muusa batanay ŋol gokka dow limaamaaku.

Limaamiijo god6o nandudo e Malkisadaka

15 Warugo Limaamiijo god6o, nandudo e Malkisadaka, beydii laa6ingo haala kan. 16 O laataaki

* 7:5 Leewi woni maama Muusa e Haruuna.

Limaamiijo hande no himbe subirtee e sariyaaji mum. Amma, o laatike Limaamiijo e baawde yonki ki heennyataa. ¹⁷ Gam Dewtere wi'i:

«A laatike Limaamiijo faa e baadey hande no Malkisadaka.»

¹⁸ To non, sariya artuka woppaama, gam ka tampii, ka nafay. ¹⁹ Gam tawreeta Muusa waday godum kebbudum. Amma jooni, en kebii tammuwe burune woodugo, ne battortoden Alla.

²⁰ Dum don fu, e hunayeere nun laatorii. Amma bee to, laataaki Limaamiiibe e hunayeere. ²¹ Amma Yeesu kan laatike dum dow hunayeere Alla, bi'udo:

«Min Joomiraawo mi hunike, mi wittataa baawo:

“A laatike Limaamiijo faa e baadey[☆].”»

²² Hande non Yeesu laatorii torma alkawal burunjal woodugo.

²³ Gokka nani kade. Limaamiiibe duuube nun wonuno, gam maayde e hadannoo be tabitaago.

²⁴ Amma no Yeesu e laatii duumiido, limaamaaku makko goddo wattirtaa dum. ²⁵ Gam majjum, o waawan hisingo no haaniri battiibe Alla diga e makko, gam oo wuuri e baadey, oo eelana be Alla.

²⁶ Hooreejo Limaamiiibe hande oo don nun haanani en. Oo laatii ceniido, mo walaa gacce, ko sobi fu walaa e makko. Oo seenniri e hakkeebe, o bantaama faa dow to buri kammu towugo.

²⁷ O nandaa e hooreebe Limaamiiibe. O bukaaka wadugo kiiseteedi nyalaane fu, aran, gam makko, baawo mum gam hakke himbe. Kanko, o sakkii hoore makko de woore tan, dum heyi faa e

---

☆ 7:21 Jabuura 110.4

baadey. ²⁸ Tawreeta Muusa subiiino hooree6e Limaamii6e laatii6e him6e tampu6e. Amma hunay-eere Alla warune 6aawo tawreeta, joodinii Biddo laatiido kebbudo faa abada.

8

Yeesu laatii hooreejo Limaamii6e

¹ Hoore haala ka men batanta nani: Een goodi hooreejo Limaamii6e mawdo hande oo do. Oo joodii nyaamo leeso Laamaare Alla mawdo, mo teddujal, dow kammu. ² Kanko nun gollotoo der nokkuure ceniine, der bukaaru goonjuru nu Joomiraawo darini, hinaa neddo.

³ Hooreejo Limaamii6e fu su6a nun gam hokka Alla dokke e kiiseteedi. E haani bo, oo woodi ko o sakkata. ⁴ To e duuniyaaru do nun o wonuno, o laatataakono du Limaamii6e, gam Limaamii6e wadoo6e sadaka hande no tawreeta Muusa batiri na'on. ⁵ Golle limaamaaku de 6e gadata e laatii misaalu, e nandi huune ko woni e goonja dow kammu. No Muusa yidunoo darnugo bukaaru, Alla bati mo wi'i: «Tinna, gadaa huune fu, hande misaalu mo kolladaa dow waanne[☆].» ⁶ Jooni, Almasiihu he6ii golle burude woodugo, gam o laatike hakkunneejo alkawal burujal woodugo, dariijal dow alkawalji burudi woodugo.

⁷ Gam e goonja, to alkawal aranal woodaano gacce, bukaata dartugo didabal walaano. ⁸ Amma Alla felii him6e muudum wi'i: «Min Joomiraawo mii wi'a on, nyalaade waraan, mi ha66an alkawal kesal e him6e Isira'iila, e 6e Yahuuda.»

[☆] 8:5 Wurtaago 25.40

⁹ Njal nandataa e alkawal njal ka66unoomi e kaaki-
raabe ma66e,
nyaanne ettumi 6e e junno, burtinmi diga leydi
Misira.

No 6e jogaaki alkawal am
min bo, kokkumi 6e 6aawo.

¹⁰ O wi'i kade:

Daa no alkawal njal ka66anmi e him6e Isira'iila
laatoytoo 6aawo nii:

Mi wattan sariyaaji am der hakkillo ma66e,
mi winnan di der berde ma66e,
mi laatoto Alla ma66e,
6e laatoo him6e am.

¹¹ Goddo jannintaa gondaado mum,
naa bo banniraawo mum, wi'a,
Annu Joomiraawo,
gam him6e fu annan am,
diga pettel faa mawdo ma66e.

¹² Gam mi yaafoto boofi ma66e,
mi siwtortaa kade hakke ma66e*»

¹³ No Alla noddii alkawal njal do kesal, den fu, o
latinii aranal kiinnjal. Ko hiiddi, e ko nayyi bo,
faanike majjitingo.

9

Sadakaaji gadeteedi wakkati Alkawal Kiinnjal (Wurtaago 25.26; 40.17-33)

¹ Alkawal aranal e wooduno sariyaaji dow su-
jidango Alla e nokkuure ceniine, nyi6aane der
duuniyaaru. ² Bukaaru tiggaama, enu woodi
gadaaji didi. Gada arana e wi'ee gada ceni-
ika, don nun fitilleel resetee, e taaburu, e peen

* 8:12 Yeremiya 31.31-34

cakkanaako Alla. ³ Bawbawre wudere didawre wiirniraane, don nun gada didaaba bi'eteeka, gada buruka senaago fu woni. ⁴ Der makka, e woodi urirde wardi gadiraane kanjeeri, e keesuwal alkalwal gadiraanjal kanjeeri. Der keesuwal njal, loonjel gadiraanjal kanjeeri na'on don. Maannu e woni der loonjel njel, e sawru Haruuna bilitinjol, e kaaye alluwaaje didi to dookaaji winnaa. ⁵ Dowdowre keesuwal njal, e woodi foto malaykaaabe wi'eteefe kerubaafe, teddufe. Biyeefe maaffe e suddi ommoode yaaforde hakkeji. Jooni en baawataa ko batani dum gootel gootel.

⁶ Non non nun huune dum fu resiraa. Den, nyalaane fu, Limaamiibe naata gada bukaaru arana, fe gada golle sujidango Alla. ⁷ Amma gada didaaba, hooreejo Limaamiibe tan nun naatata don de woore der duubol. O naatataa bo, to o jogaaki yiyam o wadirta sadaka gam yaafuye hakke makko e de himbe wadi hinaa e sago. ⁸ Diga e majjum Ruuhu Ceniido e hollita no laawol gada buruka senaago fu maabbitaaki taw, to wecco bukaaru aranu e woni. ⁹ Huune dum e hollita ko woni jooni. Ko dum yidi wi'ugo woni: dokke e sadakaaji cakketeedi waawataa laabingo berne gadoowo dum. ¹⁰ Sariyaaji dii don laati nun di bannu. Dii batana haala nyaamdu, e jaram, e lootuki feere feere. Sariyaaji dii nafii faa wakkati de Alla wayliti di.

Haala sadaka der Alkawal Kesal

¹¹ Amma, Almasiihu warii, laatii hooreejo Limaamiibe dow kujje geete, garooje yeeso. O naatii der bukaaru burunu mawnugo, e burunu hebbugo, nu junjo neddo waday, nu jeyaaka bo e

duuniyaaru do. ¹² O naatii de woore der nokkuure burne senaago fu, dum heyi faa e baadey. O naatiday e yiyam ginniji, e dam nyalbi, amma e yiyam hoore makko. Non non o sooditorii en faa e baadey. ¹³ To yiyam ginniji e ga'i, e dooni wiige miccaama dow cobudo, edam laabina mo dow laawol diina. ¹⁴ To non, noy yiyam Almasiihu burirtaa laabingo cuudiidum berde meeden diga e golle mum baatude? Gam e baawde Ruuhu tabitiido o hokkiri hoore makko Alla, o laatii sadaka kaa do woodaa tuuni, heba gollanoden Alla mo yonki.

¹⁵ Kan acci Almasiihu laatii beldinoowo, kabbudu alkawal kesal, gam noddaabe heba donju duumiingu nu Alla habbani be alkawal. Dum wadoto, gam o maayii, heba o sooditoo himbe wadunoobe hakke der alkawal aranal.

¹⁶ To derewol donju e batanee, sey laato done-teedo maayii. ¹⁷ Derewol donju nafataa, to done-teedo e wuuri, sey doneteedo maaya go nol nafa.

¹⁸ Kan acci go alkawal aranal habbee, sey no yiyam reyyitii. ¹⁹ Baawo Muusa janjani himbe sariyaaji gonudi der tawreeta fu, o etti yiyam nyalbi, e dam ginniji, o hawrontiri e diyam. Den o etti leebi bodeeji, e haako isop, o micci dow dewtere, e dow himbe fu, o wi'i: ²⁰ «Kanjum woni yiyam tabbitinoojam alkawal nal Alla habbi wi'i, dwtanodon*.» ²¹ Hande non bo o micci yiyam dow bukaaru, e dow ko be cujidiranta Alla fu. ²² Hande no tawreeta resiri, yiyam nun laabinta huune duuddum! To yiyam reyyitaaka bo, yaafuye hakkeji walaa.

---

* 9:20 Wurtaago 24.8

Sadaka Yeesu Almasiihu moytii hakke

²³ E haani kujje kollitooje ko woni dow kammu laaʼbiniree hande non. E haani bo de laaʼbiniree e sadakaaaji burudɪ woodugo. ²⁴ Gam Almasiihu naatay der nokkuure ceniine ne junjo neddo nyiʼbi, nandune e goonjaare. Amma o naatii dow kammu e hoore makko, gam o daroo jooni yeeso Alla gam men. ²⁵ O naatay ton gam o sakka hoore makko de duuddum, hande no hooreejo Limaamiibe naatirta duuʼbol fu der nokkuure burune senaago e yiyam mareefu. ²⁶ To hinaa non, Almasiihu toorotono de duuddum diga fuddoode duuniyaaru. Amma jooni, o hollitake de woore tan, der heennyitirde jaamanuuji, gam o ikkina hakkeoji diga e hokkugo yonki makko. ²⁷ Neddo fu maayan de woore hande no dum resirani dum, ʼaawo mum Alla hiitoo mo. ²⁸ Hande non bo, Almasiihu sakkii hoore mum de woore tan gam o ikkina hakkeoji himbe duuʼbbe. O suppitoyto de didawre, hinaa gam hakke, amma gam o hisina hettiniibe mo.

10

¹ Tawreeta, hollitan nun tan doogi huune geetum, garoojum, ka hollitintaa huune dum e hoore mum. Kan acci ka waawataa ko laatini battotoobe Alla hebbube e laawol wadugo sadakaaaji gooti din baadey fu, e der duuʼbol fu. ² To tawreeta waawino laabingo be, maa be acciino wadugo sadakaaaji, berde maʼbbe bo gaccataako be, gam be laabinaama de woore, go dum heyi faa e baadey. ³ Amma kiseteedi din e siwtora himbe hakkeoji mum duuʼbol fu. ⁴ Gam wadataako yiyam ga'i, e ginniiji ikkina hakkeoji.

⁵ Gam majjum, no Almasiihu warata der duuniyaaru, o bati Alla o wi'i:

«A yidaa sadakaaji kiiseteedi e dokke, amma a siriyanaake am bannu.

⁶ A seyortaako sadakaaji buudeteedi e sadakaaji ikkinooji hakke.

⁷ Den bi'umi:

“Mi nani, mii wara wadugo ko jidufaa, an Alla, non non dum winnaa dow am der dewtere taggeteene*.”»

⁸ Aran, o wi'i: «A yidaa sadakaaji kiiseteedi e dokke, e sadakaaji buudeteedi, e sadakaaji ikkinooji hakke. Nani bo, huune dum fu, sakkete nun hande no tawreeta batiri. ⁹ Baawo mum, o wi'i: «Mi nani, mii wara gam mi wada ko jidufaa.» Non Alla mooytiri sadakaaji arandeeji, go o joodini didaaba.

¹⁰ En laabinaama e hakke, gam Yeesu Almasiihu wadii ko Alla yidi. O sakkii bannu makko de woore, dum heyii faa e baadey.

¹¹ Limaamiijo fu e yaha gollirde mum nyalaane fu. Oo sakka sadakaaji gooti din de duuddum, amma di baawataa ko mooyti hakkeji pay.

¹² Amma oo do kan, wadii sadaka goota tan gam mooytugo hakkeji, baawo mum o joodii ley nyaamo Alla faa e baadey. ¹³ Ton o hedii Alla wada wanyube mo laatoo jaabirdum koyde makko. ¹⁴ Gam e sadaka goota kan o laatiniiri be o laadini hebbube, faa e baadey.

¹⁵ Kanjum bo Ruuhu Ceniido seedanii en, wi'i:

¹⁶ «Joomiraawo wi'i: Alkawal jal kaabanmi e maabe nani,

---

* **10:7** Jabuura 40.7-9

6aawo nyalaade dee,
mi wattan sariyaaji am der berde ma66e,
mi winnan di der hakkillo ma66e.»

¹⁷O wi'i kade: «Mi siwtortaa hakkeji ma66e kade,
e boofi ma66e✧.» ¹⁸Nani bo to hakkeji yaafaama,
doole bane sadaka ikkinoojum hakke wadee.

En battee Alla

¹⁹Onon banniraa6e, yiyam Yeesu hokkii en
laawol naatugo der nokkuure burne senaago.

²⁰O ma66itanii en laawol kesol, ɲol yonki, gada
wudere wirnirde, waato bannu makko. ²¹Een
goodi hooreejo Limaamii6e ardinaado der suudu
Alla. ²²Gam majjum, en battee Alla e berde
goote, e goondinki kebbuki, laatoos berde meeden
laabinaama e ko gaccotoo en, balli men lootiraama
e diyam ceniidam. ²³En ceedee ko kooliden,
to en tampee, gam ka66ando en alkawal e laatii
koolaado. ²⁴En ballontiree gam kolliten yidde
hakkune men, gaden bo golle boodude. ²⁵To
en accee hawtugo e goondin6e hande no wob6e
wadata. Amma baajontiree, hakko du no oon ji'a
nyalaane Joomiraawo e faanoo.

²⁶Gam to en gadii hakke e sago men, 6aawo de
annitinden goonja, sadaka gom kade walaa ikki-
noowa hakkeji. ²⁷Ko horii tan woni, kedofen
e kulol kiita Alla, e yiite kalkoowe yeddu6e Alla.

²⁸To neddo tayii tawreeta Muusa, sey o wa-
ree, o yurmataake, to him6e dido naa bo tato
seedake dum! ²⁹To goddo yawike Biddo Alla, go o
daarii yiyam alkawal dam Alla laabiniri mo huune
baanji, go o yenni Ruuhu kokkoowo en moyyere,

²⁶Gam to en gadii hakke e sago men, 6aawo de
annitinden goonja, sadaka gom kade walaa ikki-
noowa hakkeji. ²⁷Ko horii tan woni, kedofen
e kulol kiita Alla, e yiite kalkoowe yeddu6e Alla.

²⁸To neddo tayii tawreeta Muusa, sey o wa-
ree, o yurmataake, to him6e dido naa bo tato
seedake dum! ²⁹To goddo yawike Biddo Alla, go o
daarii yiyam alkawal dam Alla laabiniri mo huune
baanji, go o yenni Ruuhu kokkoowo en moyyere,

²⁸To neddo tayii tawreeta Muusa, sey o wa-
ree, o yurmataake, to him6e dido naa bo tato
seedake dum! ²⁹To goddo yawike Biddo Alla, go o
daarii yiyam alkawal dam Alla laabiniri mo huune
baanji, go o yenni Ruuhu kokkoowo en moyyere,

✧ **10:17** Yeremiya 31.33-34

e goonja, joomum heban kiita buruka hallugo.
³⁰ Gam een anni Alla bi'udo: «Min nun wattotoo, min nun yobata.» O wi'i kade: «Joomiraawo hiitotoo himbe mum*.» ³¹ Yanugo e junjo Alla yonkinteejo e hunnii puy!

³² Ciwtoree nyalaade arandeeje, baawo de Alla yaynani on, on jarii bone mawde, amma on darike e semme, kabudon. ³³ Wakkati mum, on jennaama yeeso himbe, tooradon, kawtudon e tooreteebe hande moodon. ³⁴ On jurmake maabbaabe der kasu, nootidon e seyo ko goodudon teetaa, gam oon anni oon goodi kujje burude woodugo, tabitintoode. ³⁵ Gam majjum, to on boppee hoolaare moodon, gam ne waddanan on riiba mawka. ³⁶ E goonja, oon goodi bukaata munyal, gam kebon ko Alla habbani on alkawal, to on gadii ko o yidi. ³⁷ E winnii der Dewtere:

«Do e yeeso sedda, sedda tan horii
 kaanudo wara, waran, o booyataa.

³⁸ Neddo am poonnitiido wuuran e goondinki,
 amma to o wittii baawo,
 berne am seyortaako mo*.»

³⁹ Enen, en galaa caka wittoobe baawo gam halka.
 Amma caka goondinbe, gam yonkiiji men hisa.

11

Goondinki himbe arandeebe

¹ Goondinki laati nun hoolaago a hepii huune ko kedidaa e wara, e tabbitingo kujje de a yi'ay.

² Sabbu goondinki nun himbe arandeebe hehiri seedaneego geeta yeeso Alla.

---

* **10:30** Tokkitaaki Tawreeta 32.35-36   * **10:38** Habakuk 2.3-4

³ Diga e goondinki nun paamirden no duuniyaaru e kammu tagiraama e haala Alla. Ko yi'etee bo tagaama diga ko yi'ataake.

⁴ Diga e goondinki nun Habiila hokki Alla sadaka buruka ka Kayiinu go Alla daari mo poonniido. Alla bo jabii sadaka makko. Baa no Habiila maayi, goondinki makko e waajoo en faa hanne.

⁵ Diga e goondinki nun Anuhu eenciniraa dow kammu, o maayay. O yiitaaka, gam Alla eencinii mo dow. Ko o eencinee, dewte seedanike mo wi'i, oo fottani Alla. ⁶ Nani bo to hinaa e goondinki, walaa baawoowo ko fottani Alla. Battotoodo Alla fu, sey goondina no Alla na'on, o warjoto dartaabe mo.

⁷ Diga e goondinki nun Alla maatiniri Nuuhu dow huune ko yottaaki taw. O huli Alla, den o wadi laana diyam, o dadiniri getti makko. O doyyii duuniyaaru kiita, o roni fonnitaare hebeteene diga e goondinki.

⁸ Diga e goondinki nun Iburahiima dowtoranii noddore Alla, o yahi leydi ni Alla wi'i o ronan, o yawti, o annaa toy o yahata. ⁹ Diga e goondinki o yahiri der leydi ni Alla haabani mo alkawal, o joodi der bukaaji hande janano, nun nun bo Isiyaaku e Yaakuubu ronidoobe alkawal jal e makko wadi. ¹⁰ Iburahiima e hedinooyi'a wannarde ne dadda semmenteha, ne Alla diidi, mahi.

¹¹ Diga e goondinki nun Saratu hehiri baawde rimugo suka, baa no o naywii puy, gam o faamii, kaabando mo alkawal e laatii koolaado*. ¹² Gam majjum diga neddo gooto naywudo, himbe duube

---

* **11:11** Dewte godde wi'i: Diga e goondinki nun Iburahiima hehiri baawde rimugo suka...

rimaa. Be d̥uudi hande koode tawaade dow kammu, e jaaneeri gonuni onde maayo, ni li-mataako.

¹³ Der goond̥inki 6e fu, 6e maayi. Be ke6ay ko Alla ha66ani 6e alkawal. Amma 6e ji'ii d̥um, 6e ceyorii d̥um diga woddi. Den 6e bati no kam6e 6e laati nun ho66e e janan6e der duuniyaaru.

¹⁴ Batoo6e hande nii e holla e laa6ud̥um, no e darta leydi halal mum. ¹⁵ To hakkillo ma66e wittiino der leydi ni 6e burtinoo e mum, 6e baawanno ko witti ton. ¹⁶ Amma leydi 6uruni woodugo 6e jidi, leydi gonuni dow kammu. Gam majjum senteene waday Alla o noddee Alla ma66e, gam oo siriyanii 6e wanjarde.

¹⁷ Diga e goond̥inki nun Iburahiima sakkiri Isiyaaku no Alla foonni mo. Biyiiko bajjo, mo Alla wadani alkawalji d̥uuddi nun o siriyino sakkugo.

¹⁸ Dow makko nun Alla batuno, wi'i: «E Isiyaaku nun lenyol noddirteenol inne maa wurtotoo[☆].»

¹⁹ Iburahiima faamii no Alla e woodi baawde fintingo maaydo. Gam majjum Alla hokkiti mo biyiiko hande pintinaado diga maayde. Edum holla misaalu pintol diga maay6e.

²⁰ Diga e goond̥inki nun Isiyaaku barkid̥iniri Yaakuubu e Isuwa gam kujje garooje.

²¹ Diga e goond̥inki kin nun Yaakuubu barkid̥iniri 6i66e Yusufu goggooto, no o faanii maayugo. O tuggi sawru makko o jimminii, o teddini Alla.

²² Diga e goond̥inki nun acci no Yusufu faanii maayugo, o bati 6i66e Isira'iila haala wurtaago

---

☆ **11:18** Laatanooji 21.12

ma66e diga leydi Misira. O bati 6e bo ko 6e gadata e yiye makko.

²³ Diga e goondinki nun saareeji Muusa suufiri dum lebbi tati 6aawo no o rimaa, gam 6e ji'ii sukeel nel e woodi, 6e kulay bo ka laamiido bati.

²⁴ Diga e goondinki nun acci no Muusa mawni, o salii noddeego suka 6ii Fiirawna debbo. ²⁵ O subii hawtugo e him6e Alla der tooraaji ma66e, e no o seyortoo der hakke wakkati sedda. ²⁶ O faamii yarugo bone gam Almasiihu e laatii jawdi 6uruni jawdi Misira fu manju, gam oo daarii riiba gonuka yeeso.

²⁷ Diga e goondinki o wurtori leydi Misira, o hulay mone laamiido. O darii e semme, hande oo yi'a Alla mo yi'ataake. ²⁸ Diga e goondinki, o wadiri juulde Paska, o wi'i, yiyam miccee e dammude gam to malaykaajo maayde meema afu6e Isira'iila.

²⁹ Diga e goondinki nun, Isira'iilaa6e joliri maayo Maliya hande dow leydi joorni. Amma no modii Misirankee6e, no 6e dartata jolugo.

³⁰ Diga e goondinki nun birniwol piiltitiinjal Yeriko yani, no Isira'iilaa6e filtitiijol balde jeedidi. ³¹ Sabbu goondinki nun, Rahab, debbo jeenoowo, dadiri halkidingo e heefere, gam o ja66ake Isira'iilaa6e daaroo6e no leydi resorii e jam.

³² Kaye batanmi kade? Wakkati heyataa am gam mi batana habaru Gedeyon, e Barak, e Samson, e Yefta, e Dawda, e Samuyila, e kade annabiibe wo66e. ³³ Him6e 6ee fu, goondinki nun acci 6e jaalii laamiibe, 6e gadi ko foonnitii, 6e kefi alkawal Alla. Goondinki kin acci 6e mu66i kunnude jagge,

³⁴ 6e nyifi baawde yiite, 6e dadi diga e kaafaaje belde. Be kebitii semme 6aawo 6e nyawi, 6e laatii waawube konu, 6e jaalii soogeeji janani. ³⁵ Diga e goondinki nun rewbe wobbe hebiri maaybe mum fintinaa.

Gam goondinki nun, wobbe tooraa, salii faabeego, gam 6e keba pintol buruŋol woodugo. ³⁶ Wobbe jaancaa, fiyaa bocci, ko 6uri du, wobbe mum ha66aa e callalluuji, wattaa der kasu. ³⁷ Wobbe bo faddaa kaaye faa maayi, wobbe jarbaa, wobbe, 6alli mum wudditaa gebe didi, wobbe wariraa e kaafaaje. Bee jiiloo toy fu, 6ee 6ornii guri baali, e be'i, ko 6e goodi fu teetaa, 6e tooraa, 6e 6illaa puy. ³⁸ Kambe, duuniyaaru fotay 6e gonoo e mum, 6ee jiiloo der ladde haro, e dow baalle, e luuro kaaye, e der gayde.

³⁹ Be fu 6e kebii seedaneego geeta yeeso Alla, gam goondinki ma66e. Amma 6e kebay ko Alla ha66ani 6e alkawal, ⁴⁰ gam Alla e yidi hokkugo en ko 6uri woodugo, he6a to 6e jottoo to kebbudum woni hinaa e men.

12

Joomiraawo e elta en gam oo yidi en

¹ Seede6e duu66e e fiiltitii en hande duule. Gam majjum enen bo, en boppee doongal fu, e hakke taariide en e koydum. Den doggen e tinnaare der doggudu dadontiree ŋol desanaden. ² En tiggee gite meeden dow Yeesu, laatiido puddu6o goondinki meeden, kanko nun bo hebbinta ki. O hakkilanay senteene maayde dow leggal palaanjal, gam seyo ŋo o resanaa. Jooni oo joodii nyaamo kittaal Laamaare Alla.

³ Miilanee Yeesu munyudo, e tooraaji di hak-kee6e toori mo, gam to on tampee, berde moodon biisoo.

⁴ On ka6iday taw e hakke faa yottii maayde. ⁵ On jeggitii bo waaji di Alla waajii on hande sukaa6e muudum, o wi'i:

«Biyam, taa fijir elto Joomiraawo,

Taa accu berne maa biisoo to o wooltanii maa.

⁶ Gam Joomiraawo e elta mo o yidi fu, oo fiya 6e o daari sukaa6e makko*».

⁷ Munyanee elto, annitee no Alla e daari on hande sukaa6e muudum. Suka moy woni mo Baaba mum eltataa dum? ⁸ To Alla eltay on hande

no o eltirta sukaa6e makko fu, den, on laataaki woni sukaa6e makko, amma jaaluube laatidon.

⁹ Ciwtoren no baabiraa6e meeden 6e duuniyaaru do e elta en, een downtanii 6e bo. Ume hadata en downtanaago Baaba men mo dow kammu, gam bu-uren? ¹⁰ Baabiraa6e meeden e elta en der wakkati sedda, no fottirani 6e fu. Amma, Alla e elta en gam dum nafa en, gam o hawta en der senaare makko.

¹¹ Aran, elto fu waddataa seyo, sey biisere berne. Amma 6aawo mum, nee waddana ja6ube ne fu foonnitaare e jam.

¹² Gam majjum, portee juude moodon comude, cemmidinee koppi moodon tampudi. ¹³ Tokkee laabi poortiidi, gam to koyjal layoowal sela laawol, amma njal nyawtoo.

¹⁴ Dartee jam hakkune moodon e him6e fu, dartee senaare bo, gam to hinaa e mayre, walaa ji'oowo Joomiraawo. ¹⁵ Kakkilee gam to goddo dawu hoore mum moyyere Alla, to o laatoo

---

* 12:6 Ballaaji 3.11-12

hande daɗol kaadunɗol bilitoowol e raaboo duu66e kaadudum mum, e laawa 6e. ¹⁶ Kakkilee gam to goddo moodon laatoɗ jeenoowo, dum bo jawiido kujje ceniide hande no Isuwa sippiri afaaku mum gam nyaama de woore tan. ¹⁷ Oon anni 6aawo nii, o yidii baabiiko barkidina mo, amma o salaama. O dartii e bojji, dabare no baabiiko waylitira miilo mum, amma o waaway.

¹⁸ Onon, on garay to waanne meemeteene, ku66oore yiite. On garay bo to duule ni66ude, to niwre e to hennu semmentewol woni. ¹⁹ On garay bo to walaldu fuuretee, e to daane towne falmata. Nanu6e daane nen fu, eelii to ne baddu dum kade baa woliine woore. ²⁰ Gam 6e baaway ko munyani haala bi'uka: «Baa to bisa nun 6attii waanne nen, ɗa faddee kaaye ɗa waree.» ²¹ Ko him6e yi'i don e hunnii, faa Muusa e hoore mum wi'i: «Mi hulii sanne faa mii diwna.»

²² Amma onon, on garii to waanne Siyoona, e wannarde Alla yonkinteejo, waato Urusaliima ni dow kammu, to malaykaa6e uju ujuneeje hawriti e welwelta. ²³ On garii to hawriine afu6e, 6e inde mum winnaa dow kammu. On garii to Alla kiitotoodo him6e fu, e to yonkiiji foonnitii6e heb-binaa6e. ²⁴ On garii to Yeesu beldindo him6e e Alla der alkawal kesal, e to yiyyam mum miccaadam, burudam dam Habiila.

²⁵ Kakkilee, to on calee hettinanaago baddoowo on, gam salii6e nanango seedin6e dum der duuniyaaru do daɗay kiita. Noy enen miiluden daɗiren to en kokkii baddando en diga dow kammu 6aawo? ²⁶ Wakkati gom Alla dimmiino leydi. Jooni bo, o ha66anii en alkawal, o wi'i:

«Mi dimman de woore kade, hinaa leydi tan, amma kammu bo✧.» ²⁷ No o wi'i «de woore kade» edum holla no tagaadum fu dimmoto faa ko dimmataako horoo.

²⁸ Gam majjum, no en keɓan laamu ɗu dimmataako, en jettee Alla, cujidanen mo no fottiri der kulol e teddujal. ²⁹ Gam Alla meeden laati nun yiite kalkoowe.

13

Wajji cakitiidi

¹ Tinnee jidontiree hakkune mon, gam on laati nun banniraaɓe. ² To on jeggitee weernugo hobbe, gam wobbe weernii malaykaaɓe, ɓe annaa naa malaykaaɓe nun ɓe beerni. ³ Ciwtoree maɓɓaaɓe der kasu, hande onon e maɓɓe nun maɓɓidaa. Ciwtoree bo tooreteeɓe, hande onon e maɓɓe nun tooridintee.

⁴ Moy moodon fu teddina teegal, gorko laatoo koolaado dow debbo mum, debbo bo laatoo koolaado dow gorko mum. Gam Alla hiitoto wadoobe nyiddudum, e jeenoobe.

⁵ To on accee yidde ceede arditanoo goonki moodon. Ceyoree ko goodudon, gam Alla e hoore mum wi'i: «Mi accataa maa, mi woppataa maa pay✧!» ⁶ Gam majjum, en baawan batugo e hoolaare bi'en: «Joomiraawo woni paabotoodo am, mi hulataa.

Ume neddo waawata ko wadanimmi✧?»

⁷ Ciwtoree ardiibe, baajiiɓe on haala Alla. Daa-ree no gonki maɓɓe heennyitiri, den, yemminon

✧ 12:26 Haggay 2.6 ✧ 13:5 Tokkitaaki Tawreeta 31.6, 8 ✧ 13:6 Jabuura 118.6

goondinki maɓɓe. ⁸ Yeesu Almasiihu gooto on nun, diga keenya, hanne, e faa abada. ⁹ To on accee ekkitinooje janane iri dey fu fooda on. Ko haani woni, moyyere Alla semmida der ɓerde moodon, hinaa sariyaaji dow nyaamduuji. Tokkuɓe sariyaaji dii don, di nafay dum goddum.

¹⁰ Een goodi hiisirde, amma Limaamiiɓe gollo-tooɓe der bukaaru ceniinu woodaa laawol nyaamugo sadaka jowiika dow mayre. ¹¹ Hooreejo Limaamiiɓe e wadda yiyam bisaaji cakkaadi gam moytugo hakkeji der nokkuure ceniine, amma, ɓalli majji e wuudee yaasi. ¹² Gam majjum nun bo, Yeesu maayoy yaasi wanɗarde, gam o laabina himɓe e yiyam makko. ¹³ To non, en burtee taween mo yaasi wanɗarde, jaben senteene ne o sentinaa! ¹⁴ Gam der duuniyaaru do, en goodaa wanɗarde tabitintoone, amma een darta garoore yeeso. ¹⁵ En cakkee wakkati fu Alla jettooje meeden diga e Yeesu, waato ceedoden inne makko wakkati fu. ¹⁶ Amma to on jeggitee wadugo ko woodi. Ballontiree, gam iri kiiseteedi dii don nun Alla yidi.

¹⁷ Downtanee ardiɓe on, leesinee ko'e mon yeeso maɓɓe. Gam kamɓe nun reeni yonkiiji moodon, ɓe jottinan bo Alla golle maɓɓe. Kokkee ɓe laawol ɓe gada golle maɓɓe e seyo, hinaa e dumbitaade, gam dum nafataa on.

¹⁸ Du'anee men, gam emen kooli, ɓerde amen e laabi, men tokkoto bo wadugo ko woodi der becce fu. ¹⁹ Mii eela on puy, gadon dum, heɓa Alla maɓɓitanammi laawol mi warta to moodon law.

Du'aare e baynaade

²⁰ Alla kokkoowo jam fintinii Joomiraawo meeden Yeesu diga maay6e. Yeesu on laatike duroowo baali mawdo, o ha66ii alkawal tabitiinjal diga e yiiyam makko. ²¹ Alla on hokka on baawde wadugo boodfum feere feere fu, he6a kebbinon ko o yidi. O wada der men ko fottani mo, diga e Yeesu Almasiihu mo teddujal laatanii faa e baade! Aami!

Heennyitoode e cannooje

²² Banniraabe, mii eela on jabe6e waaji d6ii e munyal, gam sedda tan nun binnanmi on. ²³ Mii maatina on no banniraawo meeden Timote yoofi-taama. To o yottake law, mi waridan e makko yi'ugo on.

²⁴ Cannee hooree6e moodon, e him6e Alla fu. Banniraabe tawaabe leydi Itali sannii on.

²⁵ Moyyere Alla wonoo e moodon, on fu!

Alkawal Kesal
Portions of the New Testament in the Fulfulde Borgu
language of Benin

copyright © 2011 SIM International

Language: Fulfulde Borgu (Fulfulde, Borgu)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

7104dd08-43ed-5b6c-bcfb-9f0e6052d5f3